

**Eriävä mielipide lakivaliokunnan mietintöön 1/2015
kirkkohallituksen esityksestä 3/2014**

”Kirkon paikallistason rakenteita koskevan sääntelyn muuttaminen”

Jätän eriävän mielipiteen kahteen lakivaliokunnan kannanottoon

Kaikkien seurakuntien kuuluminen seurakuntayhtymään

Kirkkohallituksen esitys, jossa kaikkien seurakuntien tulee kuulua seurakuntayhtymään, ei ratkaise seurakuntatalouksien talousongelmia tai lisää yhteisöllisyyttä seurakunnissa tai kirkossa. Kirkon talous seuraa karkeasti ottaen jäsenmäärää, koska merkittävien tulolähde on jäsenten maksama kirkollisvero.

Kirkon talous paranee, jos kirkon sanoma ja erityisesti sanoman sisältö koetaan merkittävänä. Sitoutuneet jäsenet ovat valmiita maksamaan myös kirkollisveroa.

Suuremmilla yksiköillä haetaan säästöjä tukipalveluista (talous, kiinteistö ja hautaustoimi). Seurakuntien menoista valtaosa muodostuu muista kuin tukipalvelujen menoista. Tukipalvelujen menoista suurin osa kohdentuu kiinteistöihin.

Mikäli kiinteistömenoissa halutaan saada merkittäviä säästöjä, tulee kiinteistöistä luopua. Lakivaliokunnassa käytyjen keskustelujen pohjalta olen tullut siihen käsitykseen, että kiinteistöistä luopuminen on yhtä vaikeaa seurakuntayhtymissä kuin yksittäisissä seurakunnissa. Jos seurakuntayhtymiin jää toiminta sellaiseksi kuin se seurakunnissa nykyään on eikä kiinteistöistäkään voida luopua, ei säästöjä tule.

Missään ei ole esitetty laskelmia siitä, kuinka suuria taloudellisia säästöjä seurakuntayhtymä-malli voisi tuoda.

Jos säästöt jäävät lähinnä hallintomenoihin (esim. pienempiin luottamushenkilöiden kokouspalkkioihin) ei hanketta ole perusteltua viedä läpi.

Vapaaehtoisuus seurakuntaliitoksissa luo paremmat edellytykset toiminnan ja talouden kehittämiseen kuin pakko. Jos seurakuntayhtymät perustuvat pakkoliitoksiin, on vaarana, että yhtymän sisällä on vuosia toiminnan ja talouden kehittämistä haittaavia riitoja. Riitelyt eivät ainakaan lisää yhteisöllisyyttä.

Seurakunnat pystyvät jo nykyisen lainsäädännön puitteissa tekemään talouden ja toiminnan sopeuttavat ratkaisut. Silloin kun seurakunnan jäsenistö ja luottamushenkilöt kokevat seurakunnan aidosti läheiseksi, ovat seurakuntalaiset valmiita kipeisiin ratkaisuihin (säästöt henkilöstössä ja kiinteistöissä sekä tuloveronkorotus). Suurissa yksiköissä jäsenet etäännyvät hallinnosta, päätöksenteosta ja toiminnasta, jolloin valmius tehdä nopeita ratkaisuja heikkenee (esim. päätös tuloveroprosentin korotuksesta).

Seurakuntayhtymien kautta haetaan tukipalvelujen asiantuntemuksen lisääntymistä. Mikäli tulevat seurakuntayhtymät ovat alle 150 000 jäsenen yhtymiä, ei niillä ole varaa palkata merkittävästi erikoisasiantuntijoita. Suurten seurakuntayhtymien etu tulee siinä, että niillä voi olla erilliset talous-, kiinteistö, hallinto-, henkilöstöpäälliköt ja mahdollisesti oma lakimies. Jos yhtymät jäävät alle 100 000 jäsenen yhtymiksi, on yhtymissä todennäköisesti nykyisen kaltaisia yhdistelmävirkoja, jossa esim. talous- ja henkilöstöhallinto on yhdistetty yhdelle ja samalle henkilölle. Tällöin voidaan toki hankkia tarvittavaa asiantuntemusta ostopalveluina, mutta se mahdollisuus on jo nyt nykylainsäädännönkin puitteissa.

Mikäli seurakuntayhtymät olisivat suurin piirtein nykyisten hiippakuntien kokoisia, olisi niihin mahdollista perustaa tukipalveluihin kunnolla asiantuntijavirkoja. Samalla tulisi säästöjä esim. koulutuksessa. Nykyään suuret seurakuntayhtymät ja hiippakunnat järjestävät osin päällekkäistä koulutusta. Hiippakunnan ja suurten seurakuntayhtymien koulutusta tai hallintoa voidaan toki kehittää ilman seurakuntarakenteen muutostakin.

Seurakuntiin lähetettiin muutama vuosi sitten kysely, jossa kysyttiin, mikä vaihtoehto olisi seurakuntien kannalta paras hallinnon kehittämisessä.

- 1) nykylainsäädäntö,
- 2) rovastikuntamalli, joka muistuttaa nykyistä seurakuntayhtymämallia
- 3) hiippakuntamalli

Eniten kannatusta sai nykylainsäädännön kehittäminen.

Nykylainsäädännön kehittäminen mahdollistaisi joustavat seurakuntayhtymät sekä yksittäiset seurakuntataloudet.

Kuntarakenteen muutos tulee väistämättä vaikuttamaan myös seurakuntarakenteeseen. Jos seurakuntayhtymät ovat pienempiä kuin hiippakunnan kokoisia, on vaarana, että seurakunnat tekevät ensin yhtymän, joka tulee purkaa kuntaliitosten myötä.

On olemassa seurakuntia, joiden näkökulmasta liitos on luontevampaa esim. perinteisen rovastikunta-alueen seurakuntien kanssa. Kunta taas voi nähdä liitoksen mielekkäämpänä esim. työssäkäyntialueen suuntaan, jolloin seurakunnan ja kunnan näkemys on mahdollisesti erilainen.

Seurakunnille tulee jäädä mahdollisuus tehdä itse päätös, liittyäkö yhtymään vai jatkaa itsenäisenä seurakuntataloutena.

Pakolliset virat seurakunnissa

Lakivaliokunnan kannanotossa hyväksytään kirkkohallituksen esitys, jossa diakonian virka ei olisi jatkossa seurakunnan pakollinen virka.

Seurakunnan diakoniatyö on palvelua, auttamista ja avustamista, jota on toki mahdollista tehdä myös muulla tavalla kuin viran kautta. Diakonian viran tehtävät ovat kuitenkin tulleet yhä vaativimmiksi ja laaja-alaisemmiksi. Kuten muillakin työaloilla on diakoniassakin vaikea tehdä uskottavasti ja menestyksellisesti työtä, jos ei ole ammattitaitoa.

Paras ammattitaito diakoniassa on koulutuksen saaneilla diakonian viranhaltijoilla.

Diakonian viran mainitseminen lakitekstissä on myös arvostuskysymys. Jos arvostetaan diakonian viranhaltijoiden ammattitaitoa ja työtä, ollaan valmiita myös palkkaamaan diakoniatyöntekijöitä.

Jos seurakunta on niin pieni, että sillä ei ole varaa palkata kirkkoherran lisäksi ketään muuta työntekijää, on perusteltua kysyä, onko kyse enää seurakunnasta vai tosiasiaassa jonkun isomman seurakunnan alueesta?

Diakonia on seurakunnan tärkeimpiä tehtäviä eikä sen asemaa ole syytä heikentää lakimuutoksella.

Seurakunnat tarvitsevat jatkossakin diakoniatyöntekijöitä ja näin ajatellaan varmasti kaikissa nykyisissä seurakunnissa: näin ollen lakitekstin muutos ei ole tarpeen.

Diakonian virka on säilytettävä jatkossakin seurakunnan pakollisena virkana.

Helsingissä 9.2.2015

Tapio Yliluoma

Antti Yli-Ahti